

BILTEN TUŽILAČKOG SAVETA KOSOVA

Mart 2021

AKTIVNOSTI TUŽ ILAČ KOG SAVETA KOSOVA

(U ovom izdanju mesečnog biltena prikazane
su aktivnosti za mesec mart 2021)

Predsedavajući Maloku se sastao sa šefom EULEX - a Wigemarkom

Predsedavajući Maloku primio je šefa Misije Vladavine Prava Evropske Unije na Kosovu EULEX, Lars-Gunnar Wigemarka sa kojim je razgovarao o temama od zajedničkog interesa.

Predsedavajući je obavestio šefu EULEX-a o radovima i aktivnostima koji se sprovode u tužilačkom sistemu u cilju jačanja vladavine prava na Kosovu.

Šef EULEX – a je čestitao predsedavajućem na novom imenovanju rekavši da će institucija koju vodi nastaviti da podržava tužilački sistem u promociji i jačanju vladavine prava.

Sagovornici su kazali da tužilački sistem radi na ostvarivanju svojih prioriteta za povećanje efikasnosti, efektivnosti, transparentnosti i odgovornosti u ovom sistemu, dok će EULEX kroz praćenje, savetovanje i način rešavanja izazova podržati tužilački sistem u ostvarivanju prioriteta koje ima.

BILTEN TUŽ ILAČ KOG SAVETA KOSOVA

Mart 2021

Održana je konstitutivna sednica Saveta za Normativna Pitanja

Komisija za normativna pitanja, kojom je predsedavao Armend Zenelaj, održala je svoj prvi konstitutivni sastanak.

Shodno tome, ovo normativno telo Tužilačkog Saveta Kosova razmotrilo je niz prioriteta uključujući implementaciju aktivnosti tokom 2020 godine, i u tom kontekstu, ciljeve Plana Rada za 2021 godinu u skladu sa planiranim radnim aktima Tužilačkog Saveta Kosova i Državnog Tužioca.

Učesnici ovog sastanka naglasili su da će biti potpuno posvećeni i angažovani na identifikaciji i postizanju institucionalnih ciljeva za 2021.

Ceni se holandska podrška tužilačkom sistemu

Predsedavajući Tužilačkog Saveta Kosova Jetish Maloku i ambasadorka Kraljevine Holandije na Kosovu Carin Lobbezoo otvorili su drugu sesiju obuke na temu aktivnog upravljanja koja se održala u okviru holandskog projekta pod nazivom: „Podrška za jedan nezavisan, profesionalan i nepristrasan tužilački sistem na Kosovu”.

Ovom prilikom se predsedavajući Maloku zahvalio ambasadorki Lobbezoo kao i Kraljevini Holandije na kontinuiranoj podršci koju su do sada dali i koju i dalje daju tužilačkom sistemu Kosovu.

Predsedavajući Maloku je ponudio svoju kao i saradnju celokupnog osoblja Tužilačkog Saveta Kosova za inicijative saradnje koje se u budućnosti mogu razviti sa Kraljevinom Holandijom.

S druge strane, ambasador Lobbezoo je rekao da se kroz holandsku podršku namerava ojačati tužilački sistem Kosova kroz obuku, pouke i razmenu iskustava.

Ovoj obuci su prisustvovali glavni tužioci, tužioci i načelnici Uprave tužilaštava.

Telegram saučešća porodici Krasniqi povodom smrti gđin. Enver Krasniqi Tužilac Specijalnog Tužilaštva Republike Kosova

U telegramu saučešća predsedavajućeg Tužilačkog Saveta Jetish Maloku povodom smrti gđin. Enver Krasniqi Tužilac Specijalnog Tužilaštva Republike Kosova se kaže:

Poštovana porodico Krasniqi,

Sa dubokom tugom smo primili vest o smrti člana vaše porodice i našeg cenjenog kolege, državnog tužioca, gđin. Enver Krasniqi.

Iznenadni odlazak g. Enver Krasniqi sa ovog sveta nije samo gubitak za vašu porodicu već i za pravosudni sistem u našoj zemlji.

Dozvolite mi da ovom prilikom u svoje i u ime Tužilačkog Saveta Kosova izrazim najdublju bol i iskreno saučešće vama kao porodici, rođacima, kolegama i saradnicima tužioca Krasniqija.

Tužilac Enver Krasniqi je bio primer visokih ljudskih vrednosti i poštovanja, koji je sa velikom predanošću, dostojanstvom i profesionalnošću služio svojoj instituciji i zemlji.

Neka je večno sećanje na njega!

Generalni Direktor Sekretarijata TSK - a suspendovan je sa funkcije

Tužilački Savet Kosova je nakon pokretanja krivičnog postupka protiv Generalnog Direktora Sekretarijata, Lavdim Krasniqi, zbog sumnje da je počinio krivična dela: "Zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja", "Ostvarivanje uticaja" i "Pomaganje počiniocima nakon počinjenih krivičnih dela" doneo odluku o suspenziji uz isplatu 50 posto njegove plate do konačne odluke nadležnog suda. Takođe, Sekretarijat Tužilačkog Saveta Kosova je odlučio da suspenduje jednu službenicu Sekretarijata, koja je osumnjičena za krivično delo „Neprijavljanje pripreme krivičnih dela“.

U međuvremenu, u cilju nastavka funkcionisanja administracije tužilačkog sistema, TSK je za Vršioca Dužnosti Generalnog Direktora STSK imenovao šefa Pravne Kancelarije Valdrina Krasniqija.

Tužilački sistem olakšava pristup advokata prostorijama tužilaštava

Tužilački sistem Republike Kosova i Advokatska Komora Kosova postigli su sporazum o olakšavanju pristupa advokata prostorijama tužilaštava Republike Kosova.

Ovaj sporazum je postignut nakon sastanaka predsednika Tužilačkog Saveta Kosova (TSK) Jetish Maloku sa predsednikom Advokatske Komore Kosova Beharom Ejupijem.

Što se tiče olakšavanja pristupa advokata prostorijama tužilaštava pripremljen je vodič koji predviđa olakšavanje pristupa advokata prostorijama tužilaštava.

Uslovi i olakšice stvoreni za pristup advokata u prostorijama Tužilaštava Kosova su u skladu sa pravnim aktima koji regulišu bezbednost, čuvanje, pristup i red u prostorijama tužilačkog sistema.

Tužilački sistem je organizovao komemorativnu ceremoniju za Tužioca Envera Krasniqija

Povodom smrti tužioca Specijalnog Tužilaštva Republike Kosova Envera Krasniqija održana je komemorativna ceremonija koju je organizovao tužilački sistem Kosova.

Na početku ove ceremonije telegrame saučešća su pročitali Predsedavajući Tužilačkog Saveta Kosova Jetish Maloku i Glavni Državni Tužilac Aleksandăr Lumezi.

U nastavku je Glavni Tužilac Specijalnog Tužilaštva Republike Kosova Blerim Isufaj prisutnima na ovoj ceremoniji rekao da je Tužilac Enver Krasniqi bio i ostao primer poštenog čoveka, koji je sa visokim dostojanstvom i profesionalnošću služio instituciji u kojoj je radio.

Ćerka pokojnog tužioca Envera Krasniqijë, Erina Krasniqi se u ime porodice zahvalila prisutnima na učešću i počasti koje su date njenom ocu, rekavši da su zajedno imali mnogo planova i snova ali je ponosna što je odrasla uz roditelja kakav je bio on.

Predsedavajućeg Malokua je na sastanak primio Narodni Advokat Qelaj

Tema razgovora na ovom sastanku je bio Zakon o disciplinskoj odgovornosti sudića i Tužilaca pri čemu su sagovornici naglasili da je on dodatno unapredio aspekt odgovornosti sudića i tužilaca.

Na ovom sastanku se razgovarano i o ulozi koju Zakon o disciplinskoj odgovornosti sudića i tužilaca daje Narodnom Advokatu, kao i kakav status ima Narodni Advokat u postupcima navodnih povreda protiv sudića i tužilaca.

Ceni se holandska podrška jačanju profesionalnih kapaciteta tužilačkog sistema

Predsedavajući Tužilačkog Saveta Jetish Maloku je primio na sastanak ambasadorku Kraljevine Holandije na Kosovu Carin Lobbezoo, gdje je tema bila kontinuirana holandska podrška

tužilačkom sistemu sa posebnim naglaskom na jačanju profesionalnih kapaciteta tužilaca i administrativnog osoblja.

Predsedavajući Maloku je ovom prilikom rekao da holandski projekat odlično radi na jačanju profesionalnih kapaciteta u tužilačkom sistemu. On je rekao da obuka, razmena ideja i iskustava sa holandskim stručnjacima utiču na profesionalni i menadžerski razvoj osoblja ovog sistema.

Dvoje sagovornika su tokom ovog sastanka razgovarali i razmenili ideje o drugim temama koje se odnose na borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Komisija za Budžet, Finansije i Osoblje je odobrio Finansijski izveštaj za 2020 godinu

Komisija za Budžet, Finansije i Osoblje Tužilačkog Saveta Kosova predvođena predsedavajućom Arianom Shajkovci u kojoj su i tužilac Bedrije Syla-Alshiqi i tužilac Haki Geci održala je redovni sastanak na kojem su prisustvovali Vršilac Dužnosti Generalnog Direktora STSK Valdrin Krasniqi i drugi službenici Sekretarijata.

Na početku je pregledan finansijski izveštaj TSK za 2020 godinu i nakon rasprave su ga odobrili članovi komisije.

Druga tema ovog sastanka je bilo razmatranje zahteva Odeljenja za Informativnu Tehnologiju u vezi sa izjednačavanjem naknada za zaposlene u ovom odeljenju.

Na kraju su predstavljeni i razmatrani kapitalni projekti tužilačkog sistema za 2021 godinu.

Intenzivira se realizacija zajedničkih aktivnosti TSK - a sa britanskim projektom

Predsedavajući Tužilačkog Saveta Kosova Jetish Maloku zajedno sa V.D. Direktora STSK Valdrinom Krasniqijem je primio na sastanak stručnjaka britanskog projekta za jačanje tužilačkog sistema na Kosovu David Wells sa kojim je razgovarao o intenziviranju aktivnosti i konkretnih prioriteta za sprovođenje ovog važnog projekta, koji značajno podržava i pomaže jačanju kapaciteta tužilačkog sistema na Kosovu.

On se zahvalio britanskom stručnjaku na institucionalnoj podršci, rekavši da pozdravlja intenzivnu implementaciju zajedničkih aktivnosti koje se sprovode u cilju povećanja administrativnih i profesionalnih kapaciteta tužilačkog sistema na Kosovu.

Dok je britanski stručnjak David Wells izjavio da je cilj ovog projekta postići efikasnost u procesima rada i potrebne rezultate koji nastaju u okviru reforme administracije tužilačkog sistema i izrade podzakonskih akata.

Telegram saučešća upućen porodici Fejza povodom smrti tužioca Osnovnog Tužilaštva u Mitrovici, Ibrahima Fejze

Telegram predsedavajućeg Tužilačkog Saveta Jetish Maloku se kaže:

Poštovana porodico Fejza,

Sa dubokim bolom i tugom smo primili neočekivanu vest o smrti vašeg člana porodice i našeg dragog kolege, Ibrahima Fejze.

Ovom prilikom poštovana porodica dozvolite nam da sa vama podelimo bol izražavajući najiskrenije saučešće vama, vašoj rodbini, njegovim kolegama i saradnicima.

Pokojni tužilac Ibrahim Fejza će nam zauvek ostati u sećanju kao primer dostojanstva, predanosti, ljudskog i profesionalnog integriteta u tužilačkom sistemu Republike Kosova.

Neka je večno sećanje na njega!

Odobren je godišnji plan rada Komisije za Upravljanje Tužilaštвима

Komisija za Upravljanje Tužilaštвима TSK-a rukovođena tužiocem Veton Shabani održala je redovni sastanak kojem su prisustvovali tužiteljka Sevdije Morina član i Valon Jupa direktor Jedinice za Razmatranje Učinka Tužilaštva, pri čemu je razmatran konačni nacrt Plana rada za 2021 godinu, nacrt koji su odobrili članovi ove komisije i sadrži ciljeve koji su u skladu sa planovima rada i drugim strateškim aktima TSK -a i Državnog Tužioca kako bi se stvorilo održivije planiranje administracije državnih tužilaštava.

Dalje, sastanak je nastavljen procenom drugih tačaka dnevnog reda u vezi sa prelaskom sa fizičkih na elektronske registre SMIL i opterećenošću tužilaca predmetima na osnovu broja tužilaca i podataka za 2020 godinu kao i stepen efikasnosti rada u period pandemije Covid-19.

Odobreni su godišnji izveštaj (2020) i plan rada (2021) Tužilačkog Saveta Kosova

Godišnji izveštaj za 2020 godinu i Plan rada Tužilačkog saveta Kosova za 2021 godinu su bili prvi akti koji su odobreni na sastanku TSK, pri čemu je ovaj drugi odobren sa nekoliko preporuka članova TSK.

U nastavku je rečeno da ovi akti odražavaju specifične aspekte jednogodišnjeg rada Saveta i njegovih dostignuća, kao i sledeće ciljeve i planove za ovu godinu koji su u skladu sa strateškim aktima tužilačkog sistema.

Na ovom sastanku je Savet doneo odluke o otvaranju konkursa za unapređenje tužilaca u tužilaštвima, i to: četiri tužioca u Apelacionom Tužilaštvu, dva tužioca u Specijalnom Tužilaštvu Republike Kosova i jedan u Osnovnom Tužilaštvu u Prištini.

Također, nakon isteka mandata dosadašnjim članovima Upravnog Saveta Akademije Pravde, na zahtev istog, Tužilački Savet je imenovalo nove članove iz tužilačkog sistema sa četverogodišnjim mandatom i to u ovom sastavu: Xhevdet Bislimi Glavni Tužilac Apelacionog Tužilaštva, Dulina Hamiti iz Osnovnog Tužilaštva u Prištini i Valdrin Krasniqi iz Sekretarijata TSK - a.

Tokom ovog sastanka potvrđena je lista kandidata za glavnog tužioca Osnovnog Tužilaštva u Đakovici, koju čine: Dëshirë Jusaj i Ramiz Buzhala, a osnovano je i istražni panel za slučaj tužioca Osnovnog Tužilaštva u Gnjilanu.

Savet je takođe odobrio Administrativni kadrovske plan za tužilački sistem za 2021 godinu, a na kraju sastanka održano je saslušanje o disciplinskom predmetu tužioca Osnovnog Tužilaštva u Prištini čija će odluka biti objavljena u javnost u skladu sa zakonom.

Zamenik predsednika TSK - a se sastao sa Glavnim Tužiocem u Uroševcu

Zamenik predsednika Tužilačkog Saveta Kosova, ujedno i predsednik Komisije za Upravljanje Tužilaštva Veton Shabani u pratnji zamenika direktora TIK-SMIL projekta Nexhata Hazirija, održao je radni sastanak sa glavnim tužiocem Osnovne Tužilaštvo u Uroševcu Shukri Jashari.

Tema razgovora bila je uklanjanje ručnih registara u okviru digitalizacije procesa rada, pri čemu će se pilot faza ovog projekta prvo sprovesti u Osnovnom Tužilaštvu u Uroševcu, s obzirom da je to prvo tužilaštvvo koje je ocenjeno

kao najuspešniji u primeni SMIL a zatim će se proširio na sva ostala tužilaštva u zemlji.

Ova aktivnost će početi sa registracijom RLN i PPN 3 maja 2021 godine, i nastaviti će se sa ostalim registrima.

Tokom razgovora je rečeno da će se nakon završetka pilotskog procesa u saradnji sa Komisijom za Upravljanje Tužilaštava pripremiti izveštaj i plan za proširenje uklanjanja fizičkih registara u tužilaštvinama i ista dokumenta zajedno sa preporukama biće poslata na odobrenje Tužilačkom Savetu Kosova.

Manuelni registri, tema rasprave Odobren srednjoročni okvir rashoda 2022-2024

Komisija za Budžet, Finansije i Osoblje TSK-a kojim je rukovodila Ariana Shajkovci, predsedavajuća, je održala redovni sastankom na kojem su članovi odobrili Srednjoročni okvir rashoda za trogodišnji period 2022-2024.

U tom kontekstu i u okviru budućih obaveza za implementaciju ovog okvira razgovaralo se o mogućnosti podmirivanja potreba za tužiocima i administrativnim osobljem kako bi se stvorile mogućnosti za održiv razvoj procesa stručnog i administrativnog rada u tužilaštvu sistem zemlje.

Sastanak je nastavljen raspravom o nizu kapitalnih projekata i njihovim budžetskim implikacijama.

Aktivnosti Sekretarijata TSK - a

Shodno tome, u martu je bilo različitih aktivnosti u okviru Sekretarijata TSK-a, kao što sledi:

Nastavljeno je pružanje dodatnih informacija u vezi sa nekim pokazateljima upitnika CEPEJ a koji

se odnose na tužilački sistem i pripremu Izveštaja o sprovоđenju Plana rada Saveta za 2020 godinu, a unutar Grupe za proveru sprovоđenja zaštitnih mera od Covid -19 razvijene su brojne aktivnosti.

U suradnji sa CILC je organizovana obuka za aktivno upravljanje i održan sastanak sa stručnjakom holandskog projekta CILC pri čemu se razgovaralo o realizovanim radovima i onima za koje se očekuje da će biti realizirani u okviru ovog projekta.

Također su koordinirani zahtevi za pristup službenim dokumentima i izrađen je dopis za Kancelariju Predsednika o imenovanju pet stalnih tužioca i date su informacije koje je tražio Savet Evrope o budžetu i statističkim podacima Saveta za 2020 godinu koji će biti uključeni u upitnik projekta KOSEJ.

Počela je priprema Izveštaja za Pododbor za Pravosuđe, Slobodu i Bezbednost koji će se održati u junu 2021 godine a održan je i koordinacioni sastanak sa službenicima za komunikaciju tužilaštava na kojem se razgovaralo o unutrašnjoj i spoljašnjoj komunikaciji i Strategiji komunikacije tužilačkog sistema 2021-2023.

Također su pružene informacije koje su tražene od strane ambasada u vezi sa tretiranjem slučajeva pranja novca za 2019 i 2020 godinu i dat je odgovor na pitanja koje je Kallxo.com poslao u vezi sa primenom Zakona o Disciplinskoj Odgovornosti Sudija i Tužilaca isto tako je poslat i odgovor na zahtev Kosovskog Pravosudnog Instituta koji se odnosi na disciplinsku statistiku tužilaca prema Zakonu o Disciplinskoj Odgovornosti Sudija i Tužilaca.

U sklopu ljudskih resursa, javne nabavke i administracije obavljena je obuka osoblja prema planu obuke i podržani su spoljni revizori dok je u okviru sektora za budžet, finansije i opšte usluge održan sastanak Komisije na kojem je odobren godišnji finansijski izveštaj za 2020 godinu kao i priprema Zahteva za srednjoročni okvir rashoda za 2022-2024 godinu a Upitnik za samoocenjivanje za 2020 je pripremljen prema postavljenim uputstvima i rokovima.

U oblasti informacione tehnologije pripremljen je upitnik za samoocenjivanje za finansijsko upravljanje i kontrolu za oblast informacione tehnologije u tužilačkom sistemu i osoblje Osnovnog Tužilaštva u Mitrovici obučeno je za upotrebi SMIL, uključujući elektronsku razmenu podatke sa sudom.

Takođe, na zahtev Američke Ambasade i u saradnji sa Osnovnim Tužilaštvom Đakovice pripremljen je dokument sa tehničkim specifikacijama Veća za Maloletnike i objavljena je nova verzija statističkih izveštaja u elektronskom sistemu upravljanja predmetima u KZPŽ i predstavljen je Modul Procene u Elektronskom Sistemu za Upravljanje Dosjeima Tužilaštva.

U saradnji sa osobljem tužilaštava pripremljen je dokument za unapređenje elektronske razmene podataka između tužilaštva i sudova i predstavljen je nacrt Upustva za upravljanje radnim procesom kroz Sistem Informativnog Upravljanja Predmetima u Državnom Tužilaštvu.

Izveštaj o radu TIK/SMIL projekta za period novembar 2020 - februar 2021 takođe je pripremljen, a nova verzija elektronskog sistema upravljanja predmetima objavljena je u Kancelariji za Zaštitu i Pomoć Žrtvama gde su smešteni opšti izveštaji osoblja po regionima.

Pripremljeni su uporedni izveštaji o radnom opterećenju za korisnike u različitim tužilaštвима referentnog profila za registraciju, a pripremljen je i vremenski plan za uklanjanje fizičkih/ručnih registara za sva osnovna tužilaštva i Specijalno Tužilaštvo.

Aktivnosti Jedinica za Razmatranje Učinka Tužilaštava

U okviru aktivnosti koje je u martu sprovela Jedinica za Razmatranje Učinka Tužilaštava je bila izrada analitičkih izveštaja o potrebnom broju tužilaca u tužilačkom sistemu, podrška procesu transfera i unapređenja tužilaca, te proces imenovanja Glavnog Tužioca Osnovnog Tužilaštva Đakovice, u pružanju podrške komisijama Tužilačkog Saveta direktnim angažovanjem i pružanjem potrebnih informacija, u ažuriranju podataka u dosjeima tužilaca i

podrška procesa razvoja baze podataka za tužioce - SEMDP.

Iz aplikacije kriMKorr su generisani statistički podaci o krivičnim delima karakterističnim za Mehanizam praćenja, a sastavljen je i Izveštaj za mesec mart i prikupljeni su statistički podaci o radu tužilaca koji su podvrgnuti postupku ocenjivanja.

Kancelarija za statistiku prikupila je podatke od tužilaca i sastavio izjave o opterećenosti i efikasnosti tužilaca u rešavanju predmeta iz registara: PP, PPM, PPN, PPP i NJU za svakog tužioca posebno. Takođe, ova Kancelarija je prikupila statističke podatke o statusu predmeta svakog tužilaštva prema registrima: PP, PPM, PPN, PPP i NJN i po odelima, te je sastavilo izveštaje za mart. Ova kancelarija je takođe pripremila i druge statističke podatke u skladu sa zahtevima koje je podnela Kancelarija za Odnos sa Javnošću TSK i sastavila je obaveštenja putem kojih su tužioci i tužilaštva obavešteni o rokovima za izveštavanje statističkih podataka, radi sastavljanja Izveštaja za prvo tromeseče 2021 godine a pripremljeni su i obrasci, tabele i linkovi za sakupljanje i obradu podataka.

Aktivnosti Kancelarije za Obuku su nastavljene Programom Kontinuirane Obuke u saradnji sa Akademijom Pravde, pri čemu je putem platforme Zoom ostvarena specijalizirana obuka o prevarama i korupciji u javnim nabavkama čija je svrha bila unapređenje znanja o javnoj nabavci i pravilno sprovođenje odredbi za istragu i suđenje krivičnih dela ove prirode. Korisnici ove obuke bili su tužioci osnovnih tužilaštava, tužioci Specijalnog Tužilaštva i sudeći osnovnih sudova, sudeći Specijalnog Odeljenja i policijski istražni službenici.

FAO je u saradnji sa stručnjacima angažovanim u okviru ovog programa i uz podršku Ministarstva Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja organizovao obuku za izgradnju kapaciteta za predstavnike državnih institucija koji su odgovorni i međusobno povezani u sproveđenju zakona u oblasti šumarstva. Svrha obuke je bila sprovođenje programa za podršku u jačanju održivog i višenamenskog upravljanja šumama radi poboljšanja životnih uslova u ruralnim područjima i adresiranje klimatskih promena na

Kosovu. Ovaj program ima za cilj povećanje doprinosu šumarskog sektora nacionalnoj ekonomiji kroz mogućnost sveobuhvatnog i višestranog upravljanja šumama a koji je očekivan u skladu sa relevantnim propisima i podržan lancem vrednosti po rodnom pitanju i pitanju klimatskih promene. Ovaj program je strukturiran oko tri komponente, gdje je svaka od njih dodatno funkcionalizirana u određenim ishodima i aktivnostima. Prva komponenta se odnosi na poboljšanje legalne eksplatacije, trgovine drvetom i provođenja zakona u sektoru šumarstva. Ciljevi ove komponente imaju za cilj, između ostalog, poboljšanje kapaciteta javnih službi kako bi se olakšalo provođenje zakona sa novim veštinama i opremom i kako bi se osigurala podrška šire javnosti u borbi protiv ilegalnih aktivnosti u sektoru šumarstva. Korisnici ove obuke bili su tužioci šest osnovnih tužilaštava na Kosovu, tužioci zaduženi za slučajeve koji se odnose na sektor šumarstva ili korišćenje prirodnih resursa u suprotnosti sa zakonom.